

УДК 330.101

Поливяний Андрій Анатолійович

*аспірант кафедри економіки та фінансів підприємства
Київського національного торговельно-економічного університету*

Польвяный Андрей Анатольевич

*аспірант кафедри економіки и фінансов підприємства
Киевского национального торгового-экономического университета*

Polyvianyi Andrii

*Postgraduate Student of Economic and Enterprise Finance Department of the
Kyiv National University of Trade and Economics*

ЩОДО СУТНОСТІ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА О СУЩНОСТИ ЗАЕМНОГО КАПИТАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ ABOUT THE ESSENCE OF THE ENTERPRISE BORROWED CAPITAL

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню та обґрунтуванню теоретичних підходів трактування позикового капіталу у забезпеченні розвитку підприємства. Особливу увагу приділено тлумаченню сутності позикового капіталу, його складовим та характеристикам.*

Актуальність теми обумовлена постійним зростанням потреби у позиковому капіталу підприємств для ефективної діяльності та розширення господарської діяльності в умовах обмеженості фінансових ресурсів та появою нових форм позикового капіталу.

Проаналізовано підходи вітчизняних та зарубіжних вчених до визначення поняття «позиковий капітал». Розглянуто проблему ототожнення позикового капіталу з поняттями «позичковий капітал», «позичений капітал» та «залучений капітал» внаслідок різночитання сутності позикового капіталу і розвитку його форм, що призводить до неточного, а іноді й неправильного тлумачення цього поняття. Проаналізовано історичне походження цих понять, розмежовано терміни та виокремлено їх сутність.

На основі дослідження наголошується, що поняття «залучений капітал» являється більш широким поняттям ніж «позиковий капітал», а ці поняття не можуть підмінятися один одним, як це часто відбувається на практиці. Важливість такого порівняння полягає в тому, що в сучасній економічній літературі немає чіткого визначення місця позикового капіталу по відношенню до залучених коштів, а деякі автори, не вдаючись у відмінності цих понять, часто використовують їх як синоніми, підміняючи одне іншим.

Зроблено висновок, що позиковий капітал - це частина залученого капіталу організації. Організація може залучати капітал різними способами - як позиковими, які збільшують суму позикового капіталу, так і способами, що збільшують розмір власного капіталу. Обґрунтовано основні відмінності позикового капіталу від власного капіталу. Запропоновано класифікацію структури залученого, позикового та власного капіталів.

На основі критично-конструктивного аналізу робіт різних науковців визначено характеристики позикового капіталу. У статті досліджується роль позикового капіталу в забезпеченні розвитку підприємства, виокремлюються його основні змістовні характеристики та надано розвитку поняття «позиковий капітал».

Ключові слова: позиковий капітал, залучений капітал, сутність позикового капіталу, складові позикового капіталу, характеристики позикового капіталу, роль позикового капіталу, форми позикового капіталу, позичковий капітал, позичений капітал, структура позикового капіталу.

Анотація. Стаття посвящена исследованию и обоснованию теоретических подходов трактовки заемного капитала в обеспечении развития предприятия. Особое внимание уделено толкованию сущности заемного капитала, его составляющим и характеристикам.

Актуальность темы обусловлена постоянным ростом потребности в заемном капитале предприятий для эффективной деятельности и расширения хозяйственной деятельности в условиях ограниченности финансовых ресурсов и появлением новых форм заемного капитала.

Проанализированы подходы отечественных и зарубежных ученых к определению понятия «заемный капитал». Рассмотрена проблема отождествления заемного капитала со схожими понятиями в результате разночтения сущности заемного капитала и развития его форм, что приводит к неточному, а иногда и

неправильного толкования этого понятия. Проанализировано историческое происхождение этих понятий, разграничены определения и выделена их сущность.

На основе исследования отмечается, что понятие «привлеченный капитал» является более широким понятием чем «заемный капитал», а эти понятия не могут подменяться друг другом, как это часто происходит на практике. Важность такого сравнения заключается в том, что в современной экономической литературе нет четкого определения заемного капитала по отношению к привлеченным средствам, а некоторые авторы, не вдаваясь в различия этих понятий, часто используют их как синонимы, подменяя одно другим.

Сделан вывод, что заемный капитал - это часть привлеченного капитала организации. Организация может привлекать капитал разными способами - как заемными, которые увеличивают сумму заемного капитала, так и способами, увеличивающие размер собственного капитала. Обоснованы основные отличия заемного капитала от собственного капитала. Предложена классификация структуры привлеченного, заемного и собственного капиталов.

На основе критически-конструктивного анализа работ различных ученых определены характеристики заемного капитала. В статье исследуется роль заемного капитала в обеспечении развития предприятия, выделяются его основные содержательные характеристики и дается развитие понятию «заемный капитал».

Ключевые слова: заемный капитал, привлеченный капитал, сущность заемного капитала, составляющие заемного капитала, характеристики заемного капитала, роль заемного капитала, формы заемного капитала, структура заемного капитала.

Summary. The article is devoted to the study and justification of theoretical approaches to the interpretation of borrowed capital in ensuring the enterprise development. Particular attention is paid to the interpretation of the essence of borrowed capital, it's components and characteristics.

The relevance of the topic is due to the constant increase in the need for borrowed capital of enterprises for efficient operation and expansion of economic activity in the context of limited financial resources and the emergence of new forms of borrowed capital.

The paper analyzed approaches of domestic and foreign scientists to the definition of the concept of "borrowed capital". The problem is considered the identifying borrowed capital with similar concepts as a result of a misunderstanding of the essence of borrowed capital and the development of it's forms, which leads to inaccurate and sometimes incorrect

interpretation of this concept. The historical origin of these concepts is analyzed, definitions are delimited and their essence is highlighted.

Based on the research, it is noted that the concept of "attracted capital" is a broader concept than "borrowed capital", and these concepts cannot be replaced by each other, as often happens in practice. The importance of such a comparison lies in the fact that in modern economic literature there is no clear definition of borrowed capital in relation to the funds raised, and some authors, without going into the differences of these concepts, often use them as synonyms, replacing one with another.

It is concluded that borrowed capital is part of the organization's attracted capital. An organization can raise capital in different ways - either borrowed, which increases the amount of borrowed capital, or in ways that increase the amount of equity capital. The main differences of borrowed capital from equity are substantiated. A structure classification of attracted, borrowed and own capital is proposed.

On the basis of a critically constructive analysis of the work of various scientists, the characteristics of borrowed capital are determined. The article examines the role of borrowed capital in ensuring the development of the enterprise, highlights its main informative characteristics and gives the development of the concept of "borrowed capital".

***Key words:** borrowed capital, attracted capital, the essence of borrowed capital, components of borrowed capital, characteristics of borrowed capital, the role of borrowed capital, forms of borrowed capital, the structure of borrowed capital.*

Постановка проблеми. Необхідною умовою підприємницької діяльності є формування достатнього обсягу капіталу. Він виступає базисом для створення та розширення бізнесу. Фундаментом започаткування підприємства безумовно є власний капітал. Проте, в умовах обмеженості фінансових ресурсів його не вистачає для подальшого розвитку підприємства та розширення господарської діяльності. Розв'язати цю проблему можна за допомогою залучення позикового капіталу. Емпіричний аналіз свідчить, що більшість підприємств України різних видів економічної діяльності вдаються до такої практики і активно залучають позики у різних формах. Так, станом на кінець 2016 року частка

позикового капіталу в структурі джерел фінансування на підприємствах України становила: 81% у промисловості; 101,5% у торгівлі; 104,5% у будівництві; 76% у сільському господарстві [20]. Як бачимо, підприємства провідних галузей економіки України акумулюють великі обсяги позикового капіталу, а в деяких галузях його обсяг значно перевищує обсяги власного капіталу. Така ситуація потребує вдосконалення та розвитку теоретичних основ та методичного інструментарію управління позиковим капіталом на підприємствах.

Аналіз досліджень та публікацій. Теорії та методології управління позикового капіталу присвячені роботи значної кількості вітчизняних та закордонних дослідників, починаючи з часів формування класичної економічної теорії по теперішній час. Серед дослідників варто виокремити роботи: І.А. Бланка [22], Р. Ентоні [2], О. Зелениної [1], Г.О. Крамаренка [14], К. Маркса [8], С.В. Мочерного [10], А.А. Пересада [11], А.М. Поддєрьогіна [15], Дж. Ріса [2], О.Р. Романенка [6], Н.А. Сафронова [5], В.М. Семененка [9], А. Сміта [19], О.Є. Чорної [14], Н.Б. Ярошевича [17], в яких вивчаються сутнісні характеристики, роль позикового капіталу у розвитку підприємства, формуються методологічні принципи та методичні підходи до управління ним на підприємстві. Не зважаючи на таку кількість праць, залишаються окремі різночитання у визначенні сутності позикового капіталу, розмежуванні термінологічного апарату, відсутні єдині підходи до формування принципів та методів управління ним на підприємстві. Окрім цього, суттєві зміни умов господарювання, поява нових форм позикового капіталу потребують подальшого дослідження зазначеної проблематики.

Метою статті є виокремлення основних сутнісних характеристик позикового капіталу, уточнення сутності поняття «позиковий капітал» та його ролі у забезпеченні розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу. Позиковий капітал стимулює підприємницьку діяльність підприємств та сприяє розвитку економіки держави в цілому. Він надає можливість розширювати обсяги виробництва та збуту, проводити інвестиції у технологічний розвиток та залучатися фінансовою підтримкою в умовах обмеженості ресурсів.

На сьогодні, по-перше, не існує єдиної точки зору щодо визначення сутності позикового капіталу підприємства, а, по-друге, паралельного вжитку і ототожнення набули поняття «позиковий капітал» та «позичковий капітал». З позиції економічної теорії позичковий капітал розглядається як тимчасово вільні ресурси для фінансування господарської діяльності підприємства, що залучаються на умовах строковості, платності та повернення. Проте, і окремі фахівці у дослідженнях управління позиковим капіталом на рівні підприємства також вживають термін «позичковий капітал» [15]. Дійсно, на момент виникнення позикового капіталу, як явища в економіці, він акумулювався банками та надавався у тимчасове користування суб'єктам господарства. Саме такий термін, на нашу думку, варто використовувати, говорячи про позиковий капітал з позицій його власника, тобто кредитора.

К. Маркс у своїй праці «Капітал» характеризував позиковий капітал як такий, що не вкладається власником у виробництво, а віддається ним у позику, тобто продається іншому власнику для його використання у господарській діяльності [8]. Маються на увазі вільні грошові накопичення підприємства, які можна «позичити» (інвестувати) іншому господарству для отримання власного додаткового прибутку у вигляді відсотків на підставі повернення боргу. З цього можна зробити висновок, що поняття позикового капіталу можна характеризувати різним чином. Це залежить від того, ким виступає дослідник фінансових відносин – позичальником чи власником грошових ресурсів.

А. Сміт у своїй роботі «Дослідження про природу і причини багатства народів» зазначає: «запаси, нагромаджені у вигляді капіталів, можуть або застосовуватися тією особою, якій вони належать, або позичатися якій-небудь іншій особі». Таким чином, позикові кошти в результаті продуктивного використання з метою збільшення їх вартості стають позиковим капіталом. Так, А. Сміт писав, що «на свої запаси, позичені під відсотки, позикодавець завжди дивиться як на капітал» [19].

Джерелами позикового капіталу підприємства, як власника, для надання його у позику є нерозподілений прибуток, залишки грошових коштів на рахунках в банках, резервні фонди та ін. Слід відзначити, що позиковим такий капітал стане тільки в момент його передачі у користування до іншого господарства. З точки зору підприємства-позичальника – це всі довгострокові та короткострокові зобов'язання.

Саме ці відносини відображені у визначенні Семененко В.М.. Він вважає, що позиковий капітал – це грошовий капітал, який передається підприємцем-власником підприємцю-позичальнику в тимчасове користування за відповідну плату з метою отримання прибутку [9].

В економічному словнику доктора економічних наук, професора С.В. Мочерного позиковий капітал трактується як грошовий капітал, власник якого надає його іншим особам на певний термін у користування за заздалегідь обумовлену плату у вигляді відсотка. Позиковий капітал є відокремленою формою промислового капіталу, він формується із тимчасово вільних коштів, які утворюються в процесі обороту продуктивного та торгового капіталу із трудових заощаджень населення та інших джерел. В політ-економічному контексті позиковий капітал – специфічна форма колективного капіталу, що виражає відносини економічної власності між різними класами і соціальними верствами і всередині них з приводу надання позики та сплати за неї частини необхідного і додаткового продуктів у сфері обміну і розподілу [10].

Схоже визначення надає Пересада А.А.: «позиковий капітал – відокремлена форма промислового капіталу, що формується із тимчасово вільних коштів, які утворюються в процесі обороту продуктивного та торгового капіталу із трудових заощаджень населення та інших джерел» [11].

Можна зробити висновок, що в процесі залучення підприємством позикових ресурсів на ринку капіталів або з інших джерел відбувається трансформація позичкового капіталу як об'єкта купівлі-продажу на ринку капіталів у, так званий, «позичений капітал» або «позиковий капітал» конкретного суб'єкта господарювання. Цей капітал являє собою той самий «позичковий капітал», але набуває іншого характеру власності стосовно фінансових відносин між суб'єктами господарювання. Отже, на макрорівні, з точки зору власника капіталу, який може бути наданий у тимчасове користування іншому господарству являється позичковим капіталом. При цьому капітал, що фактично отриманий цим господарством на умовах власника, з точки зору позичальника, це позиковий капітал.

Характеризуючи суть позиченого капіталу, науковці зазвичай наголошують на формах, умовах або причинах його залучення. Так, на думку Н. Сафронова позичений капітал залучається у вигляді кредитів, фінансової допомоги, сум, отриманих під заставу, з інших зовнішніх джерел на конкретний термін, на визначених умовах під певні гарантії [5].

Романенко О.Р. називає позиковий капітал саме позичковим і стверджує, що це – грошові кошти власника, призначені для надання кредиту на принципах зворотності та платності у розмірі процентів до суми боргу. Джерелом позичкового капіталу є тимчасово вивільнені кошти різних підприємств, організацій та фізичних осіб, акумульованих в кредитній установі. Позичковий капітал створюється в результаті неспівпадання часу продажу товарно-матеріальних цінностей та послуг з їх покупкою, придбанням [6].

Варто відзначити, що Романенко О.Р. виділяє грошові активи, що мають змогу надати у тимчасове користування кредитні фінансові установи. Тобто мова йде не про ресурси, якими володіє підприємство, а навпаки – які не числяться на її рахунках.

Те саме підкреслює Поддєрьогін А.М. відносячи до залучених коштів саме кошти інших кредиторів, які надаються підприємствам у позику під певний (обумовлений) відсоток на термін до одного року з оформленням векселя чи іншого боргового зобов'язання [7].

На практиці відбувається ототожнення позикового капіталу з поняттями «позичковий капітал», «позичений капітал» та «залучений капітал». Зважаючи на предмет нашого дослідження, принциповим є чітке розмежування цих термінів. Хоча в основі позначених вище понять лежать відносини позики, джерела їхнього формування є різними.

Ще Р. Ентоні та Дж. Ріс визначали позиковий капітал, як той капітал, що отриманий шляхом позики [2]. Професор В. В. Ковальов висловлював сутність поняття називаючи це «позиковими засобами» та говорив, що це заборгованість по довгостроковим і короткостроковим позикам, погашення яких повинно мати місце на визначену дату, починаючи з дати, на яку складено баланс» [3]. На думку П. Багрія і С. Дорогунцова, позиковий капітал – це грошовий капітал, який його власник надає на певний час за певну плату у вигляді процента [4]. Звісно, саме слово «позиковий» було створено від трансформації слова «позика», тому ці поняття досить наближені одне до одного.

На думку О. Зеленіної, причина термінологічної плутанини криється у недоліках перекладу іншомовних джерел, а також неглибокому ознайомленні з правовим полем, оскільки Цивільний кодекс України чітко розмежовує поняття «позика» і «позичка» [1]. Позика характеризується передачею активів на певний час на умовах повернення в однорідному

стані та отриманням процента по договору, а позичка – відносинами про безоплатну оренду.

У підприємницькій практиці України існує явище поворотної фінансової допомоги. Іноді його називають «безпроцентна позика». За визначенням Податкового кодексу України, поворотна фінансова допомога — сума коштів, що надійшла платнику податків у користування за договором, який не передбачає нарахування процентів або надання інших видів компенсацій у вигляді плати за користування такими коштами та є обов'язковою до повернення (пп. 14.1.257 ПКУ).

Тобто власник умовно вільних грошових коштів може надати тимчасову фінансову підтримку на безпроцентній основі за умови повернення в оголошений строк. За сутністю така операція дуже схожа на визначення поняття «позичка», але предметом договору є не майнові цінності, а саме фінансові ресурси. Отже, позика та позичка характеризуються наданням активів у користування іншій особі на поворотній основі, але мають різне цільове призначення. На мою думку, існування цих різних за сутністю, але схожих понять, стало однією з причин плутанини поняття «позиковий капітал» та «позичковий капітал». Адже у підприємницькій діяльності юридичних осіб ці поняття ніяк не розмежовуються, тому що залучення ресурсів як у майновій, так і не майновій формі являються складовими позикового капіталу.

Інші вчені, формулюючи власне бачення сутності позикового капіталу підприємства, зосереджують увагу на його формах. Зокрема, Дж. Сигел та Дж. Шим розуміють під ним кошти, отримані від продажу облігацій, векселів чи заставних або прямих позик у фінансових організаціях [17]. Ярошевич Н.Б. стверджує, що позиковий капітал – це капітал, який використовується у процесі інвестування в грошові інструменти (короткострокові та довгострокові депозитні вклади в комерційних банках), а також боргові фондові інструменти (облігації,

депозитні сертифікати, векселі тощо) [18]. Такий підхід не може бути пристосований, адже розкриває лише окремі форми мобілізації грошових зобов'язань підприємства. Він повністю ігнорує кредиторську заборгованість, яка є одним із головних джерел позикового капіталу вітчизняних підприємств.

Але, сьогодні поняття позиковий капітал значно ширше, ніж фінансові форми позик, а окремі їх види залучення проводяться на безкоштовній основі. Тому, платність – не є універсальною ознакою позикового капіталу.

Як економічна категорія, позиковий капітал – це сукупність боргових фінансових відносин з приводу залучення грошових коштів чи майнових цінностей підприємству в тимчасове користування на визначених умовах для досягнення економічного чи соціального ефекту.

На основі критично-конструктивного аналізу робіт різних науковців визначимо основні сутнісні характеристики позикового капіталу:

1. Строковість та повернення. Позиковий капітал залучається на умовах повернення до власника, що надав його у тимчасове користування на певний строк.
2. Незмінна форма. У процесі руху позикового капіталу від власника до позичальника і навпаки його форма не може бути змінена. Наприклад, якщо капітал був наданий у грошовій формі, він не може бути повернений за рахунок майнових цінностей.
3. Різні функціональні форми. Позиковий капітал може бути сформований за допомогою різноманітних зовнішніх та внутрішніх джерел.
4. Форма розширеного відтворення підприємства. Позиковий капітал виступає основним джерелом фінансування та рефінансування підприємства для підвищення його продуктивності.

5. Зобов'язання перед позикодавцями. Залучення позикового капіталу супроводжується виконанням зобов'язань за визначеними умовами отримання позикових ресурсів.
6. Фінансовий ризик. Залучення позикового капіталу пов'язане з ризиком для фінансового стану підприємства. Ріст питомої ваги позикового капіталу та підвищення його вартості призводить до зниження фінансової стійкості підприємства та виникнення загрози банкрутства.
7. Цілеспрямованість. Залучення позикового капіталу має цільовий характер досягнення фінансових або соціальних цілей та результатів.

Отже, позиковий капітал – це грошові кошти або майнові цінності, що залучаються для цільового фінансування розвитку підприємства на принципах строковості та повернення у однорідній формі на визначених умовах, характеризується підвищенням рівня фінансового ризику підприємства та створенням зобов'язань перед кредитором.

Низка авторів, зокрема Філімоненко О. С., Онисько С.М., Марич П.М., Крамаренко Г.О. та Чорна О.Є. розмежовують поняття позикового та залученого капіталу. На їх думку, позиковий капітал – це капітал, переданий підприємству в тимчасове користування на умовах платності і повернення, а залучений капітал являє собою частину грошових ресурсів, що не належать підприємству, але знаходяться у його користуванні в результаті функціонування діючої системи розрахунків [12, 13, 14]. Таким чином, вітчизняні науковці розмежовують внутрішні джерела формування у вигляді «сталих пасивів» (заробітна плата та ін.) та кредиторську заборгованість (за товари та послуги) з зовнішніми джерелами, такими як кредити банків, векселі, облігації тощо. На нашу думку, такий підхід є недоречним, з огляду на те, що будь-яка форма капіталу залучається, як власний, так і позиковий капітал. Проте, механізми залучення є

відмінними залежно від виду власності, функціональної форми та джерела (зовнішнього чи внутрішнього) залучення. Тому, на наш погляд, будь-які форми капіталу, що не належать підприємству на правах власності, тобто потребують погашення – слід називати виключно одним терміном «позиковий капітал».

Важливість такого порівняння полягає в тому, що в сучасній економічній літературі немає чіткого визначення місця позикового капіталу по відношенню до залучених коштів, а деякі автори, не вдаючись у відмінності цих понять, часто використовують їх як синоніми, підміняючи одне іншим. Можна констатувати, що позиковий капітал - це частина залученого капіталу організації.

«Залучений капітал» являється більш широким поняттям ніж «позиковий капітал». Воно характеризує всі відносини стосовно залучення капіталу для діяльності підприємства. Організація може залучати капітал різними способами - як позиковими, які збільшують суму позикового капіталу, так і способами, що збільшують розмір власного капіталу, наприклад, шляхом випуску акцій. Власник акцій не тільки має право на отримання дивіденду, а може мати право голосу і навіть бути обраним до керівництва акціонерного товариства. У той самий час облігації такого права не надають і тому являються джерелом залучення саме позикового капіталу, а не власного. Наглядно різниця між позиковим та власним капіталами наведена нижче в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні відмінності позикового та власного капіталу

Ознака відмінності	Позиковий капітал	Власний капітал
Право голосу та управління	Немає	Повне або обмежене
Отримання прибутку чи майна	Першочергове	За залишковим принципом
Строк залучення та платності	За умовами договору	Немає

«Пільга» податку на прибуток	Існує	Немає
Юридична (при ліквідації підприємства)	Позичальник не має права на грошові та майнові цінності, що залишилися після розрахунків з третіми особами	Власник має право на грошові та майнові цінності організації, що залишилися після розрахунку з третіми особами
Відношення до ринку капіталів	Зберігає свою структурну форму	Приймає форму інвестицій

Джерело: складено автором на основі [25]

Строк залучення та платності стосовно позикового капіталу чітко визначені за умовами договору. У першу чергу виплачуються зобов'язання по позиковому капіталу, а вже потім, по власному (у разі отримання прибутку). Це стосується й виплат з приводу ліквідації підприємства. При цьому, тільки власники підприємства чи акціонери мають право на грошові та майнові цінності, що залишилися після боргових розрахунків.

Однією з відмінностей між позиковим та власним капіталом є можливість зниження суми податку на дохід за рахунок витрат на позиковий капітал. Серед таких витрат можуть бути виплати за кредит, облігації, лізинг, амортизаційні відрахування тощо.

Отже, щоб виокремити поняття «залучений капітал» та «позиковий капітал», які між собою помилково ототожнюють схематично відобразимо структуру залученого капіталу в рис. 1.

Залучений капітал формується з позикового та власного капіталу, які виникають з приводу залучення фінансових або майнових ресурсів для діяльності підприємства. У власному капіталі це статутний або пайовий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток та безповоротна фінансова допомога. Остання набуває такого статусу, тому що оподатковується як дохід підприємства та не повертається власникові на відміну від поворотної фінансової допомоги. До позикового капіталу належать: кредити банків, фінансові боргові інструменти, поворотна

фінансова допомога, лізинг, факторинг, кредиторська заборгованість (за товари, роботи, послуги) та спонтанне фінансування. Спонтанне фінансування являє собою грошові кошти, що не належать підприємству, але в силу діючої системи розрахунків знаходяться у його користуванні та являються під структурною частиною позикового капіталу. При цьому, залучений капітал охоплює всі види джерел утворення ресурсів підприємства.

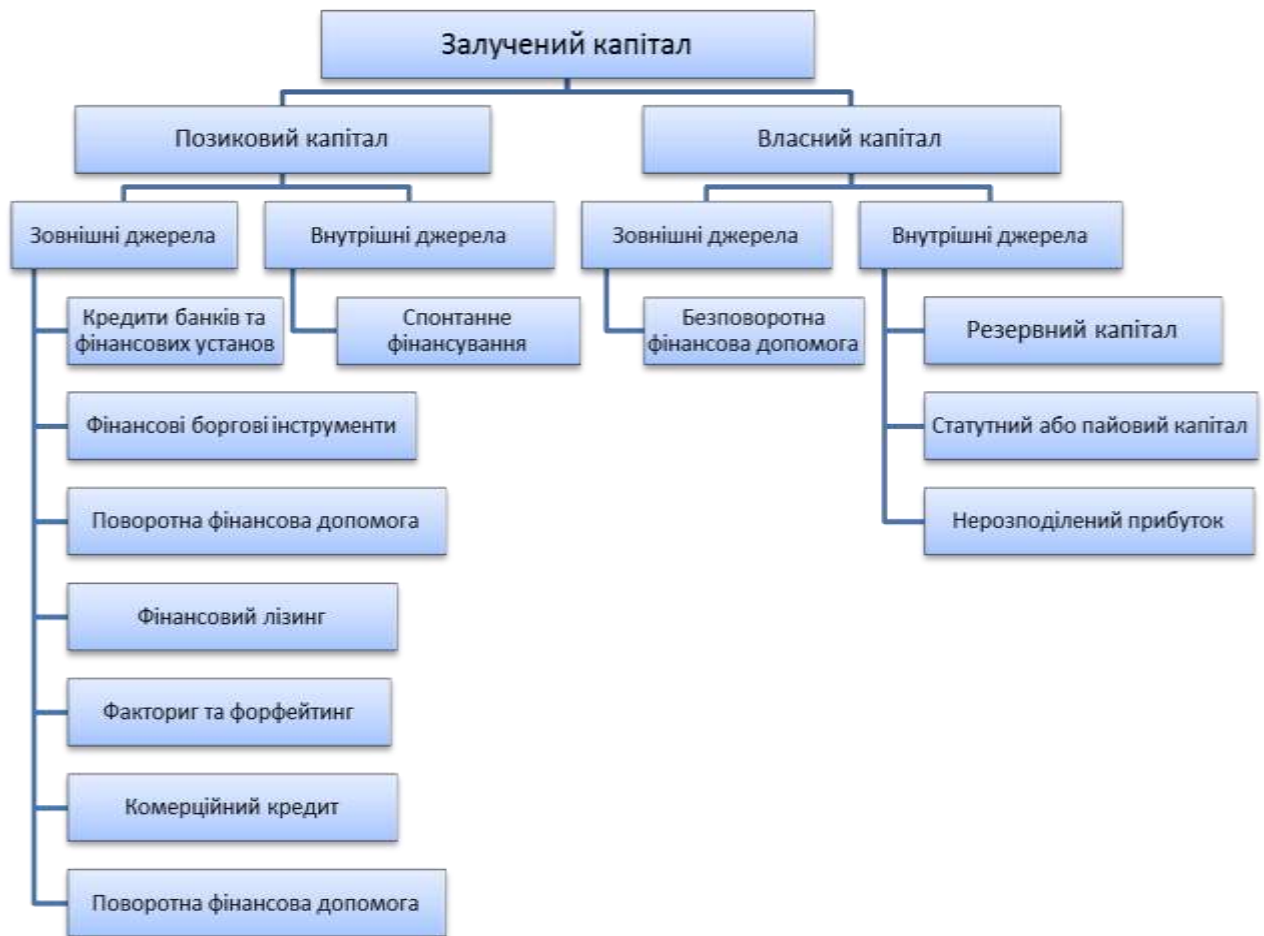

Рис. 1. Структура залученого капіталу

Джерело: складено автором

Висновки. Одна з причин плутанини тлумачення терміну «позиковий капітал» як «позичковий капітал» обумовлена існуванням понять «позика» та «позичка» у Податковому кодексу України. Доречно застосовувати дефініцію «позичковий капітал» з точки зору власника

капіталу і на макрорівні. При цьому, позиковий капітал – це найбільш достовірний термін для відображення відносин з приводу боргових зобов'язань, з точки зору підприємства-позичальника. Також непорозуміння було викликане еволюцією позикового капіталу, як економічної категорії. З проходженням часу з'являлися нові джерела та форми залучення ресурсів для фінансування підприємств. Описуючи новоутворення та досліджуючи ці форми з різних напрямків, науковці надавали дефініції боргових зобов'язань. Проаналізувавши роботи дослідників, виокремлено актуальні сутнісні характеристики та скомпонували визначення позикового капіталу, - це грошові кошти або майнові цінності, що залучаються для цільового фінансування розвитку підприємства на принципах строковості та повернення у однорідній формі на визначених умовах, характеризується підвищенням рівня фінансового ризику підприємства та створенням зобов'язань перед кредиторами.

Деякі автори ототожнюють поняття «залучений капітал» та «позиковий капітал», або описують залучений капітал, як той, що не належить підприємству, але користується ним за умов діючої системи розрахунку. Останнє, фактично, являється спонтанним фінансуванням. Обидва підходи не мають підстав для існування. Тому що, залучається як власний, так і позиковий капітал, але їх механізми є відмінними в залежності від джерел їх формування. Проте, існують науковці, які використовують ці поняття, як синоніми, підміняючи одне іншим. Залучений капітал - це поняття, яке структурно вміщує в собі позиковий та власний капітал. Отже, будь-які форми капіталу, що не належать підприємству на правах власності та потребують погашення, являються позиковим капіталом.

Література

1. Зеленіна О. Позиковий капітал як складова капіталу підприємства: місце та бухгалтерська природа / О. Зеленіна // Вісник ЖДТУ. – 2010. – Вип. 1(51) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vzhdtu_econ/2010_1/11.pdf
2. Энтони, Р. Учет : ситуации и примеры / Р. Энтони, Дж. Рис. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 560 с.
3. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент: учебник / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 768 с. – ISBN 5–279–01907-0.
4. Економічний словник / За ред. П. І. Багрія та С. І. Дорогунцова. – К.: Головна редакція УРЕ, 1973. – 621 с.
5. Сафронов Н. А. Экономика предприятия: [учебн.] / Под ред. Н. А. Сафронова. – М.: Юристъ, 1998. – 584 с.
6. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник . 4-те вид. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 312 с.
7. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник 3-те вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.
8. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т. 1. Кн. 1. Процесс производства капитала / К. Маркс. – М.: политиздат, 1978. – 907 с.
9. Семененко В. М. Економічна теорія. Політекономія : навчальний посібник / В. М. Семененко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 632 с.
10. Економічна енциклопедія: у 3-х тт. / [відп. ред. С. В. Мочерний та ін.]. – К.: Видавничий центр «Академія». – Т. 3. – 2002. – 952 с.
11. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом : підручник / А. А. Пересада – К. : Лібра, 2002. – 472 с.

12. Філімоненко О.С. Фінанси підприємства: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 400 с.
13. Онисько С.М., Марич П.М. Фінанси підприємства: Підручник для студентів вищих закладів освіти. 2-ге видання виправлене і доповнене. – Львів: «Магнолія Плюс», 2006. – 367 с.
14. Крамаренко, Г. О. Фінансовий менеджмент [Текст] : підручник / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна; Дніпропетровський ун-т економіки та права. – К. : ЦНЛ, 2006. – 520 с. – ISBN 966–364–151–7.
15. Фінансовий менеджмент: [підруч.] / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2008. – 536 с.
16. Словарь бухгалтерских терминов: сост. Дж. Сигел, Дж. Шим / пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2001. – Т. VIII. – 408 с.
17. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств : навчальний посібник / Н. Б. Ярошевич. – К. : Знання, 2011. – 341 с.
18. Толковый словарь по управлению / [под ред. В. В. Познякова]. – М.: Аланс, 1994. – 252 с.
19. Антология экономической классики / [предисловие И.А. Столярова]. – М.: МП «ЭКОНОВ», «КЛЮЧ», 1993. – 475 с.
20. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів господарювання» 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm
21. Сущность и содержание заемного капитала: концептуальные положения и оценка взглядов / Ю.И. Бахтурина - Вестник ВГУ, серия: экономика и управление, 2006, № 2 - УДК 311.216; 336.717.6
22. Бланк И.А. Управление формированием капитала. - К.: «Ника-Центр», 2008. - 510 с.

References

1. Zelenina O. Pozykovyj kapital jak skladova kapitalu pidpryjemstva: misce ta bukhghaltersjka pryroda / O. Zelenina // Visnyk ZhDTU. – 2010. – Vyp. 1(51) [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vzhdtu_econ/2010_1/11.pdf
2. Antony, R. Uchet : situacyy y primery / R. Antony, Dzh. Rys. – M. : Fynansy y statystyka, 1993. – 560 s.
3. Kovalev V. V. Vvedenye v fynansovyj menedzhment: uchebnyk / V. V. Kovalev. – M. : Fynansy y statystyka, 2004. – 768 s. – ISBN 5–279–01907-0.
4. Ekonomichnyj slovnyk / Za red. P. I. Baghrija ta S. I. Doroghuncova. – K.: Gholovna redakcija URE, 1973. – 621 s.
5. Safronov N. A. Ekonomyka predpryjatyja: [uchebn.] / Pod red. N. A. Safronova. – M.: Jurystj, 1998. – 584 s.
6. Romanenko O.R. Finansy: Pidručnyk . 4-te vyd. – K.: Centr uchbovoji literatury, 2009. – 312 s.
7. Poddjerjoghin A.M. Finansy pidpryjemstv: Pidručnyk 3-tje vyd., pererob. ta dop. – K.: KNEU, 2000. –460s.
8. Marks K. Kapytal. Krytyka polytycheskoj ekonomyy. T. 1. Kn. 1. Process proyzvodstva kapytala / K. Marks. – M.: polytyzdat, 1978. – 907 s.
9. Semenenko V. M. Ekonomichna teorija. Politekonomija : navchaljnyj posibnyk / V. M. Semenenko. – 2-ghe vyd., pererob. i. dop. – K. : Centr uchbovoji literatury, 2009. – 632 s.
10. Ekonomichna encyklopedija: u 3-kh tt. / [vidp. red. S. V. Mochernyj ta in.]. – K.: Vydavnychyj centr «Akademija». – T. 3. – 2002. – 952 s.
11. Peresada A. A. Upravlinnja investycijnym procesom : pidručnyk / A. A. Peresada – K. : Libra, 2002. – 472 s.
12. Filimonenko O.S. Finansy pidpryjemstva: Navchaljnyj posibnyk. – K.: Kondor, 2005. – 400 s.

13. Onysjko S.M., Marych P.M. Finansy pidpryjemstva: Pidruchnyk dlja studentiv vyshhykh zakladiv osvity. 2- ghe vydannja vypravlene i dopovnene. – Ljviv: «Maghnolija Pljus», 2006. – 367 s.
14. Kramarenko, Gh. O. Finansovyj menedzhment [Tekst] : pidruchnyk / Gh. O. Kramarenko, O. Je. Chorna ; Dnipropetrovsjkyj un-t ekonomiky ta prava. – K. : CNL, 2006. – 520 s. – ISBN 966-364-151-7.
15. Finansovyj menedzhment: [pidruch.] / Ker. kol. avt. i nauk. red. prof. A. M. Poddjerjoghin. – K.: KNEU, 2008. – 536 s.
16. Slovarj bukhghalterskykh termynov: sost. Dzh. Syghel, Dzh. Shym / per. s anghl. – M.: YNFRA-M, 2001. – T. VIII. – 408 s.
17. Jaroshevych N. B. Finansy pidpryjemstv : navchaljnyj posibnyk / N. B. Jaroshevych. – K. : Znannja, 2011. – 341 s.
18. Tolkovyj slovarj po upravleniju / [pod red. V. V. Poznjakova]. – M.: Alans, 1994. – 252 s.
19. Antologhyja ekonomycheskoj klassyky / [predyslovyje Y.A. Stoljarova]. – M. : MP «EKONOV», «KLJuCh», 1993. – 475 s.
20. Statystychnyj zbirnyk «Dijaljnistj sub'jektiv ghospodarjuvannja» 2016 rik [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm
21. Sushhnostj y sodержanye zaemnogho kapytala: konceptualjne polozhenyja y ocenka vzghljadov / Ju.Y. Bakhturyina - Vestnyk VGhU, seryja: ekonomyka y upravlenye, 2006, # 2 - UDK 311.216; 336.717.6
22. Blank Y.A. Upravlenye formyrovanyem kapytala. - K.: «Nyka-Centr», 2008. - 510 s.